

Nr 52

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1955/56.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 33) har Kungl. Maj:t under rubriken Beredskapsstat för försvarsväsendet, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1955, föreslagit riksdagen att godkänna upprättat, vid berörda statsrådsprotokoll fogat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1955/56.

Enligt § 63 regeringsformen skall riksdagen årligen antaga beredskapsstat för försvarsväsendet. Den för innevarande budgetår gällande beredskapsstaten (statsverkspropositionen, bil. 33; rskr nr 138) upptager å driftbudgeten anslag å sammanlagt 415 miljoner kronor och å kapitalbudgeten ett anslag av 15 miljoner kronor. Driftbudgetens anslagen fördelar sig med 400 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln samt med 7,5 miljoner kronor på envar av sjunde och tionde huvudtitlarna. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet resp. 210, 54 och 16 miljoner kronor, för engångsutgifter 60 miljoner kronor samt för övriga försvarsutgifter 60 miljoner kronor. Anslaget under sjunde huvudtiteln avses för civila utgifter för försvarsberedskap (kostnader för förstärkning av gränsbevakning, polis, civilförsvaret, brandväsen, sjukvård m. m.). Åtgärder som erfordras för att trygga folkförsörjningen och penningvärdet finansieras genom ett anslag å tionde huvudtiteln till allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder. Anslaget å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket avses för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet. Anslagen, som för budgetåret 1952/53 schablonmässigt uppräknades med 50 % med hänsyn till inträdda prisstegringar, är ursprungligen avsedda att täcka kostnaderna för försvarsberedskap under tre månader. I statsverkspropositionen till 1954 års riksdag anmäldes, att genom överbefälhavarens försorg en undersökning verkställdes rörande det medelsbehov som numera kunde anses föreligga för viss försvarsberedskap. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 47) angå-

ende beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1954/55 förutsatte statsutskottet, att förslaget skulle hinna granskas och bearbetas inom sådan tid, att det kunde läggas till grund för den beredskapsstat, som skall fastställas av 1955 års riksdag.

Överbefälhavarens förslag upptager anslag avsedda att täcka medelsbehovet för högsta försvarsberedskap under en tid av tre månader. Med hänsyn till ärendets natur anses en redogörelse för ifrågavarande undersökning m. m. icke böra lämnas till statsrådsprotokollet.

För egen del anser departementschefen bl. a. av skäl som anföres i det följande att beredskapsstaten icke bör ges den omfattning, som överbefälhavaren föreslagit. Departementschefen räknar med vissa reduceringar av de av överbefälhavaren beräknade anslagsbeloppen. Till frågan om beloppens storlek återkommer departementschefen senare. Överbefälhavaren har vidare föreslagit att beställningsbemyndiganden till betydande belopp ställas till förfogande för att vid behov möjliggöra beställningar av materiel med lång leveranstid. Likaså har hemställts om rätt att med visst belopp kunna överdisponera den rörliga kredit, som står till riksnämndens för ekonomisk försvarsberedskap förfogande för finansiering av nämndens inköps- och lagringsverksamhet. Det synes departementschefen emellertid icke vara erforderligt att till beredskapsstaten knyta dylika fullmakter. Under krig bör förskottsstaten kunna användas till att täcka samtliga kostnader för krigföringen, för folkförsörjningens tryggnad och för upprätthållande av ordningen inom landet. Vid krigsfara bör däremot förskottsstatens användning begränsas till sådana utgifter, som omedelbart föranleds av åtgärder för tryggnad av rikets fred. Det synes lämpligt, att å beredskapsstaten alltjämt som regel beräknas anslag, som avser de militära och civila utgifter som omedelbart föranleds av beslut om förstärkt försvarsberedskap. Det torde, framhåller departementschefen vidare, i detta sammanhang observeras att engångsutgifter för materielanskaffning m. m. i princip skall bekostas med direkta anslag på riksstat eller tilläggsstat. Enligt tillämplad praxis har emellertid hittills upptagits ett anslag å beredskapsstaten (engångsutgifter för försvaret) för anskaffning av för försvaret nödvändig materiel i de fall då anskaffningen är så brådskande att särskild medelsanvisning från riksdagen icke kan avvaktas. Ett liknande anslag bör även fortsättningsvis inrymmas i staten. Även för sjukvårdsberedskapen och civilförsvaret synes anslag för vissa brådskande engångsanskaffningar böra uppföras. Dessa senare jämte anslag för sjukvårdsberedskapens och civilförsvarets löpande utgifter torde böra redovisas under elfte huvudtiteln. Under tionde huvudtiteln bör liksom i den gällande staten upptagas ett anslag för pris- och handelsreglerande åtgärder m. m. För övriga civila försvarsberedskapsåtgärder torde få upptagas ett samlingsanslag under sjunde huvudtiteln. För försvarsberedskapens stärkande i allmänhet — avseende såväl det militära som det civila försvaret — bör allt-

jämt finnas uppfört ett anslag å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket.

Med utgångspunkt från vad departementschefen här anført samt med ledning av de av överbefälhavaren lämnade uppgifterna bör den försvarsberedskapsstat, som skall fastställas för budgetåret 1955/56, upptaga anslag å driftbudgeten om sammanlagt 825 miljoner kronor och ett anslag å kapitalbudgeten om 50 miljoner kronor. Driftbudgetens anslagen fördelar sig med 745 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln, med 5 miljoner kronor på sjunde huvudtiteln, med 10 miljoner kronor på tionde huvudtiteln samt med 65 miljoner kronor på elfte huvudtiteln. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet resp. 330, 70 och 45 miljoner kronor, för engångsutgifter 150 miljoner kronor och för övriga försvarsutgifter 150 miljoner kronor. Under elfte huvudtiteln har uppförts anslag för sjukvårdsberedskapens och civilförsvarets löpande utgifter med 10 resp. 35 miljoner kronor. För sistnämnda verksamhetsområden har med tidigare anført motivering jämväl upptagits engångsanslag om 5 resp. 15 miljoner kronor.

Utskottet. Den för innevarande budgetår gällande beredskapsstaten för försvarsväsendet upptager å driftbudgeten anslag å sammanlagt 415 miljoner kronor, med viss fördelning på fjärde, sjunde och tionde huvudtitlarna, samt å kapitalbudgeten ett anslag av 15 miljoner kronor.

I sitt av föregående års riksdag godkända utlåtande nr 47 angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1954/55 förutsatte utskottet, att en genom överbefälhavarens försorg verkställd undersökning rörande det medelsbehov, som sedan anslagsgrunderna senast prövades uppstått för att täcka kostnaderna för försvarsberedskap under en tid av tre månader, kunde läggas till grund för den beredskapsstat, som skall fastställas av 1955 års riksdag.

Det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget till beredskapsstat för nästa budgetår innebär, att i staten upptagits å driftbudgeten anslag å sammanlagt 825 miljoner kronor med viss fördelning på, förutom fjärde, sjunde och tionde huvudtitlarna, elfte huvudtiteln samt å kapitalbudgeten ett anslag av 50 miljoner kronor. Förslaget liksom vad departementschefen i samband därmed anført har icke föränlett någon utskottets erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må godkänna det vid statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1955 fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1955/56.

Stockholm den 18 mars 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Hesselbom, Gustaf Andersson, Einar Persson och Aastrup; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Andersson i Malmö, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Åkerström, Hoppe, Staxäng, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Thapper, Jansson i Kalix, Wedén, Nihlfors och Löfroth.